

Adoptio lastensuojelun keinona

Tiivistelmä tutkimuksesta

Miksi? Suomalaista lastensuojelua on kritisoitu siitä, että se ei pysty tarjoamaan huostaan otetuille lapsille **pysyvyyttä**. Esimerkiksi YK:n Lapsen oikeuksien komitea on esittänyt huomautuksia lasten toistuvista sijoituksista suomalaisessa lastensuojelussa ja toistuvien sijoitusten lukumäärän kasvusta. Adoptiota lastensuojelun keinona koskeva keskustelu ja tutkimus on ollut Suomessa kuitenkin niukkaa.

Mitä? Tutkimuksessa on kartoitettu kyselyn avulla lapsi- ja perhepalveluissa työskentelevien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten **asenteita, näkemyksiä ja kokemuksia** adoption käytöstä lastensuojelun toimenpiteenä. Samalla tutkimus on keskustelunavaus siitä, olisiko Suomessa syytä voimistaa adoptiota lastensuojelullisena toimenpiteenä huostaanoton rinnalla.

Miten? Kysely toteutettiin sähköisenä, ja aineisto kerättiin touko–kesäkuussa 2017. Kyselyyn vastattiin anonyymisti. Aineisto koostuu sekä määrällisistä että laadullisista vastauksista, jotka on analysoitu kvantitatiivisin ja kvalitatiivisin menetelmin.

Aineiston **771 vastaajaa** tavoitettiin ammattiliittojensa jäsenrekisterien ja sosiaalisen median kautta. Vastaajat kohtaavat työssään sellaisia lasten ja perheiden tilanteita, joissa voidaan harkita lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle. Vastaajat ovat pääasiassa psykologeja/psykoterapeutteja, sosiaalityöntekijöitä, lääkäreitä, sosiaalialan ohjaajia ja terveydenhoitajia.

Kuka? Tutkimus on **Adoptioperheet ry:n, Lastensuojelun Keskusliiton, Pelastakaa Lapset ry:n ja Tampereen yliopiston yhteistyöhanke**. Tutkimuksen ohjausryhmässä on edustus näistä organisaatioista. Tutkimuksen on toteuttanut Adoptioperheet ry:n palkkaama ulkopuolinen tutkija (YTM), sosiaalityöntekijä Eveliina Heinonen. Tämän tiivistelmän on laatinut Adoptioperheet ry:n tutkimusjärjoittelija (VTK) Veera Adolfsen.

.....

Valmis tutkimusraportti ilmestyy joulukuussa 2017!
Seuraa hankkeen etenemistä ja lue lisää tuloksista:
adoptioperheet.fi/tutkimus

Tulos 1: Adoption käytöllä voitaisiin vastaajien mielestä turvata lapsen edun toteutumista ja oikeutta pysyvyyteen ja turvallisuuteen.

1

Enemmistö vastaajista (89 %) arvioi lapsen edun ja oikeuksien toteutumisen olevan vaarassa nykyisessä väliaikaisuuteen perustuvassa sijaishuoltojärjestelmässä. Melkein yhtä moni (87 %) on sitä mieltä, että adoptiota tulisi vahvistaa lastensuojelun sijoitusvaihtoehtona. Adoptio varmistaa vastaajien mukaan huostaanottoa paremmin lapsen perhe- ja ihmissuhteiden pysyvyyden. Pysyvyys mahdollistaa lapsen kiinnittymisen perheeseen ja kiintymyssuhteiden muodostumisen.

Tulos 2: Adoptio otetaan harvoin puheeksi, vaikka vastaajat kohtaavat tilanteita, joissa ajattelevat, että adoptio olisi lapsen edun mukaista.

2

Neljä viidestä vastaajasta kertoo kohdanneensa viimeisen kolmen vuoden aikana tilanteen, jossa on ajatellut, että lapsen edun mukaista olisi adoptio uuteen perheeseen. Vain 17 prosenttia on ottanut adoption puheeksi asiakkaansa kanssa. Adoption puheeksi ottamista vaikeuttaa mm. tiedon ja käytäntöjen puute ja se, ettei adoptiota nähdä huostaanoton vaihtoehtona. Moni vastaaja arvioi, ettei asia kuulu hänen työnkuvaansa.

Tulos 3: Vastaajat pitävät adoptiota hyvänä sijoitusvaihtoehtona tietynlaisissa tilanteissa.

Adoptiota kannatetaan varsinkin silloin, kun biologiset vanhemmat suostuvat adoptioon, lapsi on vielä nuori, ja vanhemmilla ei tuesta huolimatta ole nyt tai myöhemmin kykyä hoitaa lasta.

Adoptio nähdään hyvänä vaihtoehtona etenkin tilanteessa, jossa pienen lapsen kiintymyssuhteet tulisi turvata. Vastaajat pitävät tärkeänä vanhemman suostumusta adoptioon. **Avoimen adoption mahdollisuus** nähdään keskeisenä perusteena sille, että adoptiota voitaisiin joissakin tilanteissa käyttää huostaanoton vaihtoehtona. Näin yhteydenpito biologisten vanhempien, läheisten ja lapsen välillä voisi jatkua adoption jälkeenkin.

3

Tulos 4: Adoption käyttö lastensuojelun toimenpiteenä ei vastaajien mielestä olisi ongelmatonta.

4

Adoptioon nähdään sisältyvän vallankäyttöä ja siten myös mahdollisuus vallan väärinkäyttöön. Osa vastaajista näkee, että adoptio on liian voimakas ja lopullinen puuttuminen yksityiseen perhe-elämään. Vastaajat perustelevat adoption ongelmallisuutta myös käsityksellään siitä, että lastensuojelun tukitoimet päättyisivät adoption jälkeen, ja että lapsen edun mukaisten, pysyvien adoptiovanhempien löytäminen voi olla haastavaa. Osa vastaajista arvioi, että adoption mahdollisuus voisi heikentää biologisten vanhempien hakeutumista lastensuojeluun ja yhteistyötä lastensuojelun kanssa.